

Handlingsplan

Taskekrabbe 2005

Trondheim, juni 2005
KRABBEUTVALGET

1. Bakgrunn

Etter at de statlige overføringene til krabbenæringen ble kraftig redusert som følge av EØS-avtalen, ble det satt i gang et næringsorientert utviklingsprogram for å bidra til en lønnsom og subsidiefri næring både på sjø og land.

Midler fra fiskeriatvaten ble benyttet til ulike utviklings- og effektiviseringsprosjekter, men gikk utover i 90-årene over til kun å omfatte tilskudd til føring av krabbe fra mottaksanlegg til produsent. Med den struktur man har i mottaks- og produksjonssektoren, har dette vært helt essensielt for den kvantumsutvikling vi har hatt de senere år.

Etter at Handlingsplan for krabbenæringen ble vedtatt i 1991, ble **Krabbeutvalget** etablert for å følge opp planen. Gjennom nettverkssamlinger med næringsutøvere, landindustrien, FoU-institusjoner, forvaltning og finansieringsmiljøene, har krabbeutvalget etablert en viktig arena for næringen. På disse konferansene har grunnlaget for en videre utvikling av næringen blitt lagt, og krabbeutvalget har etter samlingene kunnet prioritere tiltak av avgjørende betydning for alle ledd i næringen.

2. Næringsmessig utvikling de siste år

Utviklingen i både antallet fiskere og oppfisket kvantum har vist en jevn stigning i løpet av de siste år. Denne utviklingen har man spesielt hatt i Norges Råfisklags distrikt, hvor krabbesesongen i løpet av noen år har utviklet seg til hovedsesong for en rekke fiskere. Fisket har etter hvert fremstått som et moderne fiske, og man har hatt en teknologisk utvikling både på fartøy og redskapssiden.

I enkelte områder har krabbefisket hatt en utvikling som har medført et forholdsvis sterkt fiskepress. Krabbeutvalget vil i tida fremover rette oppmerksomheten mot disse forholdene og mener det kan være grunn til å forberede eventuell bruk av både politiske og juridiske virkemidler for å avgrense en uheldig utvikling. Slike virkemidler kan eventuelt rettes inn mot både ressursuttaket og en innsatsregulering på fiskersiden.

Den samme teknologiske utvikling har man hatt i industrien på land i dette distriktet. Midler stilt til disposisjon fra myndighetene og FHF har gjort det mulig å drive innovativt utviklingsarbeid og bidratt til en heving av standarden på anleggene og en forbedring av produksjonsutstyret. Spesielt satsingen på Hitra har vært av stor betydning. En slik satsing har kunnet skje som følge av en etablering av et nettverk av mottaksstasjoner, hvor fiskerne har kunnet omsette fangsten lokalt, før krabben har blitt ført til hovedanlegg for videre produksjon.

Uten bruk av frakttilskudd over fiskeriatvaten hadde utviklingen ikke vært mulig.

Utviklingen i norske leveranser av krabbe i perioden 1914 -2003 er vedlagt notatet.

2.1 Norges Råfisklag

I dette lagets distrikt har kvantumet oppfisket krabbe i løpet av de siste 10 år utviklet seg fra 800 tonn i 1992 til 3 780 tonn i 2003. I 1992 utgjorde førstehåndsverdien av krabbe i underkant av 5 mill kroner, mens verdien til fisker i 2003 utgjorde over 28,5 mill kroner.

I 2003 deltok 275 fartøy i krabbefisket og antallet deltakende fiskere var 317.

I Norges Råfisklags distrikt har det siste sesong vært 8 anlegg med kjøpetillatelse. Disse er:

- Cor Bjørn Ellingsen, Å i Lofoten
- Bodø Skalldyr AS, Bodø (usikker i 2005)
- Rørvik Fisk AS, Vikna
- Fosenskalldyr AS, Bjugn
- Hitramat AS, Hitra
- Titran Canning AS, Frøya
- Dolmøy Fiskekjøp AS, Hitra
- Kongshaug Krabbe AS, Smøla

Av all krabbe som er omsatt gjennom salgslag utgjør andelen krabbe i Råfisklagetets distrikt hele 78%. Dette har ikke vært mulig uten det nettverk av mottaksstasjoner som er etablert, og som har bidratt til en mulig utvikling av fisket etter krabbe i områder hvor det ikke er produksjonsanlegg.

Lang transport av krabben fra mottaksstasjon til produksjonsanlegg stiller imidlertid strenge krav til hvilke transportløsninger som er tilgjengelige.

2.2 Sunnmøre og Romsdal Fiskesalslag

Kvantum har variert en del i de siste årene og nådde en topp i 2002 på 160 tonn. I 2003 var imidlertid kvantumet igjen nede under 100 tonn, noe som i stor grad skyldes manglende produsenter i området.

Krabben har vært levert til to mottaksstasjoner og ført til Trøndelag for produksjon. Fisket har vært gjennomført med 40 enmannsbåter og noen fritidsfiskere.

2.3 Vest-Norges Fiskesalslag

I Sogn og Fjordane og Hordaland har man hatt en jevn økning i oppfisket kvantum, fra ca 250 tonn i 1995 til 570 tonn i 2003. Antallet deltakende fartøy har vært noenlunde stabilt og fisket har vært drevet av 60-70 fartøy, i all hovedsak enmannsbåter og fritidsfiskere.

I området har man 5 produsenter:

- Sigurd Løkeland AS, Askvoll
- Kristi Krabbeforedling AS, Steinsland
- Havn Produkter AS, Fitjar
- Leif Emberland, Sveio
- Vest Krabbe AS, Sveio (konkurs juni 2005)

I enkelte distrikter av Sogn og Fjordane er det rapportert store mengder krabbe. Kvaliteten er ikke tilfredsstillende og det er lokalt foreslått tiltak for å bedre dette.

Krabbeutvalget har tatt saken opp med Havforskningsinstituttet og bedt om en tilbakemelding på hvilke tiltak som tilrås.

2.4 Rogaland Fiskesalgslag

Kvantumet oppfisket krabbe i Rogaland må med små variasjoner, sies å ha vært stabilt de siste årene. Ca 70 fiskere i tillegg til noen fritidsfiskere sørget for at det i 2003 ble fisket i overkant av 400 tonn krabbe i fylket.

Fangsten ble levert til 5 produsenter:

- Rennesøy Krabbe AS, Rennesøy
- Prima Seafood AS, Karmøy – (samarbeider med Bjørn Løften)
- Bjørn Løften, Karmøy
- Åkra Fisk AS, Karmøy - (samarbeider med Åkra Sjømat)
- Åkra Sjømat AS, Karmøy

2.5 Skagerrakfisk

Det foreligger ikke oversikt over oppfisket kvantum i dette distriktet. All krabbe omsettes direkte til forbruker gjennom generell dispensasjon gitt av salgslaget.

3. Status for utvikling av taskekrabbe

Når det i 2002 for første gang ble avsatt midler fra Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond (FHF), har dette gitt næringen mulighet til å få en mye større tyngde i utviklings- og nyskapsarbeid.

Næringen står fortsatt foran store utfordringer, både på fangst- og foredlingsleddet og ikke minst innenfor markeds- og produktutvikling. Det er derfor et behov for en videre utvikling av samarbeidet mellom næring, næringens organisasjoner, forvaltning og FoU-miljøene dersom vi skal lykkes med å løse disse utfordringene..

I en slik sammenheng er midlene fra FHF svært viktige som en form for "kollektiv egenkapital" som kan bidra til å generere ytterligere midler fra både offentlige og private aktører.

Av viktige utviklingstiltak som ble gjennomført før FHF-midler ble stilt til disposisjon kan nevnes:

- Rense- og sorteringsteknologi
- Fangstredskap
- Produksjonsteknologi
- Forsøk med oppforing

I tillegg til de prosjektene som har vært finansiert med hjelp fra FHF er det gjennomført andre prosjekter:

- Fiske av taskekrabbe under blåskjellanlegg (HASUT)
- Etablering av mottaksanlegg i Lofoten/Vesterålen
- Kvalitetshåndbok

4. Krabbekonferansene og Krabbeutvalget

Krabbeutvalget ble i sin tid etablert for å koordinere arbeidet med den "snuoperasjon" som var nødvendig i krabbenæringen etter at avsetningen til næringen over fiskeriavtalen ble fjernet. Krabbeutvalget har vært bredt sammensatt av personer som har representert et nettverk av ulike miljøer; næringsutøvere, næringens organisasjoner, forvaltning og FoU-miljøer

Utvalget ble reoppnevnt i 2002 og består i dag av:

- Reidar Vatnaland, FHL Industri (leder)
- Alf Albrigsten, Fiskeridirektoratet
- Anton Fjeldvær, NSL
- Jan Erik Strøm, Fiskesalgslagenes samarbeidsråd
- Roger Kristiansen, Norges Fiskarlag

Sekretærfunksjonen for krabbeutvalget har vært utført av Fiskeridirektoratet Region Trøndelag, men etter at næringen nå har gått over i en mer industriell fase, har det vært Krabbeutvalgets oppfatning at oppfølgingen av prosjektporteføljen måtte overtas av næringen selv gjennom deres egne organisasjoner. Denne funksjonen er derfor overført til Norske Sjømatbedrifters Landsforening (NSL) fra våren 2004.

Krabbeutvalget har bidratt til at næringen har vært direkte involvert i FoU-prosjekter og har sørget for et direkte samarbeid mellom fisker/industriaktør og forsker. Dette har vært svært viktig for gjennomføringen av flere av de ulike prosjektene.

Krabbekonferansen har vært en årlig nettverkskonferanse hvor de ulike miljøer i krabbenæringen har hatt anledning til å møtes for å presentere resultater, diskutere strategier og ikke minst utvikle partnerskapet mellom aktørene.

Samlingene har vært brukt til formidling av forskningsresultater og annen næringsorientert informasjon knyttet til verdikjeden, og alle aktører har hatt den samme plattform å jobbe ut i fra.

5. Midler til opplysningsvirksomhet og informasjon om krabbenæringen

FHF stilte i 2002 et beløp på kr. 100.000 til disposisjon til formidling og opplysningsvirksomhet for krabbenæringen. Etter ønske er midlene kanalisert gjennom Fiskarlaget Midt-Norge. Krabbeutvalget besluttet at midlene i hovedsak skal benyttes til informasjons- og opplysningsaktivitet sør for Stadt,

for å bygge opp igjen næringen i et av de tradisjonelle kjerneområdene for næringsmessig utnyttelse av taskekrabbe.

Midlene har så langt vært brukt til:

- Informasjonsmøte med fylkesfiskarlagene sør for Stadt
- Informasjonsmøte med næringen i Sogn og Fjordane i Florø
- Utgivelse av kompendium etter krabbekonferansen 2004 og 2005
- Utvikling av internettside
- Tilskudd til møte med krabbefiskere og krabbeprodusenter på Seløy

Enda gjenstår mye opplysningsarbeid i de sørlige områdene og det er derfor viktig at ytterligere midler til formidling stilles til disposisjon. Krabbeutvalget vil hevde at direkte næringsrettet informasjon best kan formidles gjennom nettverkssamlinger arrangert på ulike steder på kysten.

I år er det utgitt en *kvalitetshåndbok* spesielt beregnet for førsteleddet i næringen. Kvalitetsvurdering av levende krabbe er vanskelig, og for å formidle kunnskap til nye fiskere og fiskere i nye områder, er en slik håndbok nyttig ikke minst med hensyn til å bidra til at krabben blir behandlet på best mulig måte før den kommer til foredlingsanlegg/markedet.

Kvalitetshåndboka er utarbeidet av Astrid Woll, Møreforskning, og utgitt med støtte fra FHF, Norges Råfisklag og Eksportutvalget for fisk.

6.0 Tiltak/prioriteringer 2005

6.1 Ressurskartlegging

Det har over de siste år vært gjennomført en ressurskartlegging av taskekrabbe. Taskekrabbe er nå kommet inn som art i Havforskningsinstituttets (HI) generelle overvåkingsprogram, men det er nødvendig å sikre en videreføring av det næringsorienterte ressurskartleggingsprogrammet (samarbeid fisker-forsker) som det har vært arbeidet innenfor.

Krabbeutvalget hadde som mål å fullføre dette programmet etter en 5-årsperiode, og det er derfor viktig at man har nødvendig økonomisk handlingsrom til ressurskartlegging i minimum to år videre.

Krabbeutvalget ønsker å se en videreføring av ressurskartleggingen i sammenheng med det arbeid som foregår innenfor LUR-programmet, og spesielt HI's engasjement når det gjelder blant annet kongsnegle og sjøpølse.

I et samarbeid med HI, LUR-programmet og Krabbeutvalget vil det være mulig å sette sammen en tiltakspakke som ivaretar en forsvarlig videreføring av ressurskartleggingen på taksekrabbe.

Krabbeutvalget vil imidlertid innstille på at programmet videreføres innefor bestemte geografiske områder, nærmere bestemt innefor områder hvor beskatningen på bestanden har vært forholdsvis høy gjennom flere år.

Krabbeutvalget avsetter 200.000 kroner til ressurskartlegging 2005.

6.2 Produkt/marked

Krabbekonferansene både i 2004 og 2005 satte fokus på produkt- og markedsutvikling, både for de tradisjonelle krabbeproduktene og når det gjelder biprodukter og restprodukter. En videre vekst i krabbenæringen er avhengig av satsing på dette området, og det program som er igangsatt må videreføres. Programmet er et samarbeidsopplegg mellom de viktigste bedriftene i næringen, eksportører og FoU- institusjoner.

All eksport av krabbeprodukter fra Norge skjer i Europa. I disse markedene konkurrerer norske produkter med langt større volum fra Storbritannia, Irland og Frankrike. Hovedproduktet fra disse landene har vært levende krabbe, men med den endring i forbrukeradferd man nå ser, er det en dreining fra levende til videreforedlede produkt.

Dette gjør at konkurransen for de norske produktene blir sterkere, i tillegg til at krabbeprodukter fra Asia og Sør-Amerika kommer sterkere inn i markedene i Europa.

Programmet så langt har omfattet følgende områder:

- Definisjon av næringsinnhold på de ulike bestanddeler av taskekrabben
- Utnyttelse av biprodukter (restverdiprodukter)
- Markedsreise /-informasjon

I forbindelse med årets Krabbekonferanse fremkom det også et sterkt behov for fokus på produktutvikling og markedsutvikling. Det har dessuten fremkommet at flere produsenter har forholdsvis store lager av bur- og leggmat fra fjorårets produksjon.

Det er en kjensgjerning at de ulike produsentene er ulike og har ulik fokus. Krabbeutvalget har derfor en utfordring mht å lage et program som er interessant for de fleste. Den gjennomførte markedsreisen i juni 2005 viser imidlertid at det er en rekke felles innsatsområder.

Prosjekt innenfor produkt- og markedsutvikling er ressurskrevende og det er nødvendig å være kreative for å bringe alternativ finansiering til slike prosjekt.

Markedsreisen viser at det vil være hensiktsmessig å samle innsatsen i 4 markeder i Europa: Frankrike, Portugal, Spania og Italia. I et samarbeid med Innovasjon Norge og det generelle internasjonaliseringsprogrammet som man kan få tilgang til, vil det måtte avklares nærmere hvordan en slik satsing kan gjennomføres.

Ut fra den kontakt som allerede er opprettet mellom prosjektet og Innovasjon Norges utekontorer og Eksportutvalget for fisk, vil det være naturlig å arbeide med å bringe krabbeproduktet inn som følgeprodukt til de store

volumproduktene laks, klippfisk/saltfisk og tørrfisk i de ulike markedsaktiviteter som kjøres for disse produktene.

I tillegg til dette vil det være nødvendig å vurdere en utvikling i det norske markedet, og ikke minst se på mulighetene for nye produkter. Det vil blant annet være aktuelt å samarbeide med produsenter av fiskemat og bearbeidede fiskeprodukter.

Aktuelle samarbeidspartnere vil være:

- Innovasjon Norge
- Aktuelle fylkeskommuner
- Bedriftene selv
- Fiskematprodusenter

Krabbeutvalget avsetter kr. 300.000 til produkt/markedsutvikling i 2005.

6.3 Prosess og teknologi

Ytterligere teknologisk utvikling av prosess, maskineri og produksjonsutstyr er nødvendig for å rasjonalisere produksjonen. Utvikling av nytt prosess- og produksjonsutstyr vil dessuten være viktig for videre satsing på produktutvikling.

Problemene med kvalitetsvurdering av levende krabbe synes og forsterkes, og en videre fokus på dette området er nødvendig. I krabbenæringen i konkurrerende land har de samme utfordringene på dette området, og det bør vurderes om det kan være mulig å etablere fellesprosjekter hvor man utvikler utstyr til bruk ved kvalitetsvurdering av levende krabbe. I en slik sammenheng kan det være aktuelt å videreutvikle den gjennomlysningsmaskin som ble utviklet på 1990-tallet, ikke minst på bakgrunn av den sterke utviklingen det har vært på bildebehandling.

Det er nødvendig å skaffe ytterligere finansiering til denne type prosjekt:

- Innovasjon Norge
- RUBIN
- Bedriftene selv

Krabbeutvalget avsetter kr. 200.000 i 2005.

6.4 Agn

Fangst av agn utgjør i dag en stor kostnad og stor arbeidsbelastning for fiskerne. Utvikling av industrielt fremstilt agn vil være svært viktig for ytterligere vekst i volum og ikke minst for rasjonalisering av fisket.

Innenfor fisket etter kongekrabbe har det også vært fokus på industrielt fremstilt agn, og etter Krabbeutvalgets oppfatning vil en kobling mellom disse to næringer på dette området være formålstjenlig.

Tidligere logistikkprosjekt i regi av Fiskeriforskning er omdefinert til kun å dreie seg om industrielt fremstilt agn. Avsetningen fra FHF/Krabbeutvalget utgjør kr 150.000 og vil antakelig være en tilstrekkelig avsetning til videre arbeid med industrielt fremstilt agn i en første fase.

Det er nødvendig å søke medfinansiering til dette, og det bør søkes kontakt med:

- Innovasjon Norge
- Norges Råfisklag (fiskesalgslagene)
- Fiskernes Agnforsyning

6.5 Logistikk/levendelagring/oppforing

Produksjon av krabbe er i dag konsentrert i få geografiske områder, og det er store utfordringer i logistikk-løsninger for å bringe råstoffet fra fiskefelt til produsent. Dette dreier seg både om mellomlagring, transport og levendelagring før produksjon.

Utviklingsmuligheter innenfor levendelagring og oppforing vil kunne ha stor betydning både i forhold til lengde på produksjonssesong og på bedring i kvalitet på råstoffet.

Teknologisk institutt (TI) søker nå om finansiering av et slikt prosjekt gjennom EU's 6. rammeprogram. Dersom dette lar seg finansiere der vil det ikke være nødvendig med avsetning av midler fra FHF til slik bruk.

Dersom finansiering gjennom EU ikke går i orden, vil det være tilstrekkelig å komme tilbake til dette i 2006.

6.6 Forstudie mottaks- og foredlingsstrukturen for taskekrabbe i Nordland

Krabbeutvalget i Nordland har planlagt gjennomført en forstudie på mottaks- og foredlingsstrukturen i fylket.

Krabbeutvalget har bevilget kr. 50.000 til studien og forutsetter at den øvrige finansieringen går i orden. Krabbeutvalget forutsetter videre at man kan delta som observatør i prosjektgruppen.

6.7 Prosjektkoordinator

Etablering og utvikling av den næringsklynge som er etablert i krabbenæringen har i stor grad vært gjort gjennom "dugnadsarbeid". Når næringen nå er kommet over i en mer industriell fase og det er gitt mulighet til ytterligere satsing i næringen, stiller det større krav til oppfølging. En videreføring av sekretariatsfunksjon/prosjektkoordinering gjennom NSL står derfor sentralt.

Krabbeutvalget avsetter kr. 100.000 til sekretariatsfunksjon i 2005

6.8 Oppsummering 2005

Ressurskartlegging	kr. 200.000
Produkt-/markedsutvikling	kr. 300.000
Prosess/teknologi	kr. 200.000
Sekretariat Krabbeutvalget	kr. 100.000
Forstudie Nordland	kr. 50.000
Udisponerte midler	<u>kr. 50.000</u>
Totale midler til disposisjon	<u>kr. 900.000</u>